

อาทิตตปริยายสูตร

เริ่มอาทิตตปริยายสูตร

เวณชฺชยมโนปาย
สพฺพโส ปารมี คโต
อโมทวจนัน พุทฺโธ
อภิณฺณยานุสาสโก

จิณฺณนรูปโต จาปี
ชมนน วินยํ ปจฺจ

จิณฺณาคฺคิปาริจริยานํ
สมฺโพชฺชณารหโชคินํ
ยมาทิตฺตปริยายํ
เทสยนฺโต มโนหรํ

เต โสตาโร วิโมเจสิ

อเสกฺขาย วิมุตฺติยา

พระพุทธเจ้า ได้ถึงพระบารมีแล้ว
โดยประการทั้งปวง ในอุบายฝึก
เวไนยสัตว์ มีพระราชาไม่เปล่า
จากประโยชน์ ทรงพร่ำสอนเพื่อ
ความตรัสรู้ยิ่ง

และทรงแนะนำหมู่สัตว์ โดย
ธรรมตามสมควรแก่อุปนิสัยที่เคย
ประพฤติกมา

ทรงแสดงอาทิตตปริยายอันใดเป็น
เครื่องนำใจ ของพวกพระโยคี
ผู้ควรจะตรัสรู้ ซึ่งเป็นชฎิลเคย
บำเรอไฟ

ได้ทรงยังพระโยคีผู้สดับเหล่านั้น
ให้พ้นแล้ว

ด้วยอเสกขวิมุตติ

คณโวปปริกษา
วิญญูน์ โสตุมิจฺจติ
ทุกฺขตาลกฺขโณปายี
ติ สุตฺตุนฺติ ภณาม เส.

เราทั้งหลาย จงสวดอาทิตต-
ปริยายสูตรนั้น เป็นอุบายเครื่อง
กำหนดความทุกข์ เพื่อวิญญูชน
ทั้งหลาย ผู้ปรารถนาเพื่อจะฟัง
โดยความใคร่ครวญอย่างนั้นเทอญ.

อาทิตตปริยายสูตร

เอวมฺเม สุตฺติ

อันข้าพเจ้า (คือพระอานนทเถระ)
ได้สดับมาแล้วอย่างนี้

เอกํ สมยํ ภควา
คยาบิ วิหริติ คยาสิเส

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้า
เสด็จประทับอยู่ที่คยาสิสะ ใกล้
แม่น้ำคยา

สทฺธิ ภิกฺขุสหสฺเสน

กับด้วยพระภิกษุพันหนึ่ง

ตฺตฺร โข ภควา

ในกาลนั้นแล พระผู้มีพระภาคเจ้า

ภิกฺขุ อามนฺตสิ

ตรัสเตือนพระภิกษุทั้งหลาย (ให้
ตั้งใจสดับพุทธภาษิตนี้) ว่า

สพฺพํ ภิกฺขเว อาทิตฺตํ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สิ่งทั้งปวง
เป็นของร้อน

ภิกฺขเว ภิกฺขเว สพฺพํ อาทิตฺตํ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็อะไรเล่า
ชื่อว่าสิ่งทั้งปวง เป็นของร้อน

จกฺขุํ ภิกฺขเว อทิตฺตํ	คูก่อนภิกษุทั้งหลาย จักขุ (คือ นัยน์ตา) เป็นของร้อน
รฺูปา อทิตฺตา	รูปทั้งหลาย เป็นของร้อน
จกฺขุวิณฺณานิ อทิตฺตํ	วิณฺณานอาศัยจักขุ เป็นของร้อน
จกฺขุสมฺมุสฺโส อทิตฺโต	สัมผัสอาศัยจักขุ เป็นของร้อน
อมฺปิหิ จกฺขุสมฺมุสฺสสฺสจฺจยา	ความรู้สึกอารมณ์นี้ เกิดขึ้นเพราะ จักขุสัมผัสเป็นปัจจัย แม้นใจ
อุปฺปชฺชติ เวทิตฺตํ	เป็นสุขก็ดี ทุกข์ก็ดี
สุขํ वा ทุกฺขํ वा	ไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่สุขก็ดี
อทุกฺขมฺมุสฺสุํ वा	แม้นั้น ก็เป็นของร้อน
ตมฺปิ อทิตฺตํ	ร้อนเพราะอะไร
เกน อทิตฺตํ	ร้อนเพราะไฟคือราคะ
อทิตฺตํ ราคะคฺคินา	เพราะไฟคือโทสะ เพราะไฟคือ
โทสคฺคินา โมหคฺคินา	โมหะ
อทิตฺตํ ชาตฺติยา	ร้อนเพราะความเกิด
ชฺรามรณน	เพราะความแก่และความตาย
โสภณิ ปริเทวหิ	เพราะความโศก เพราะความรำไร
ทุกฺขเหหิ โทมนสฺสเหหิ	รำพัน
อุปฺปาเยสฺสเหหิ	เพราะความทุกข์ เพราะความ เสียใจ
	เพราะความคับแค้นใจ

อาทิตตุนฺตี วทามิ

โสตฺถิ อาทิตฺตํ

สทฺทา อาทิตฺตา

โสตฺถิวิญญาณํ อาทิตฺตํ

โสตฺถิสมฺมุสฺโส อาทิตฺโต

ขมฺปิทํ โสตฺถิสมฺมุสฺสปฺจฺจฺจา

อุปฺปชฺชติ เวทิตํ

สุขํ वा ทุกฺขํ वा

อทุกฺขมฺสุขํ वा

ตมฺปิ อาทิตฺตํ

เกน อาทิตฺตํ

อาทิตฺตํ ราคคฺคิณา

โทสคฺคิณา โมหคฺคิณา

อาทิตฺตํ ชาตฺติยา

ชรามรณฺน

โสภหิ ปรีเทวหิ

ทุกฺขเหหิ โทมนฺสฺสเหหิ

อุปฺยานสฺสหิ

เราจึงกล่าวว่าเป็นของร้อน

โสตตะ (คือหู) เป็นของร้อน

เสียงทั้งหลาย เป็นของร้อน

วิญญาณอาศัยโสตตะ เป็นของร้อน

สัมผัสอาศัยโสตตะ เป็นของร้อน

ความรู้สึกรวมณั้น เกิดขึ้นเพราะ

โสตสัมผัสเป็นปัจจัย แม้อันใด

เป็นสุขก็ดี ทุกข์ก็ดี

ไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่สุขก็ดี

แม้อันนั้น ก็เป็นของร้อน

ร้อนเพราะอะไร

ร้อนเพราะไฟคือราคะ

เพราะไฟคือโทสะ เพราะไฟคือ

โมหะ

ร้อนเพราะความเกิด

เพราะความแก่และความตาย

เพราะความโศก และความรำไร

รำพัน

เพราะความทุกข์ เพราะความ

เสียใจ

เพราะความคับแค้นใจ

อาทิตฺตุนฺตี วทามิ
 ฆานํ อาทิตฺตํ
 คนฺธา อาทิตฺตา
 มานวิณฺณาณํ อาทิตฺตํ
 ฆานสมฺมุสฺสโต อาทิตฺโต
 ยมฺปิทํ ฆานสมฺมุสฺสทปฺจฺจา
 อูปฺปชฺชติ เวทยิตฺติ
 สฺขํ वा ทฺกฺขํ वा
 อทฺกฺขมฺสฺขํ वा
 ตมฺปิ อาทิตฺตํ
 เกน อาทิตฺตํ
 อาทิตฺตํ รากคฺคินา
 โทสคฺคินา โมหคฺคินา

 อาทิตฺตํ ชาตฺติยา
 ชรามรณฺน
 โสเกหิ ปรีเทเวหิ

 ทฺกฺขเขหิ โทมนสฺสเสหิ

 อูปฺปายาสหิ

เราจึงกล่าวว่าเป็นของร้อน
 ฆานะ (คือจุมก) เป็นของร้อน
 กลิ่นทั้งหลาย เป็นของร้อน
 วิณฺญาณอาศัยฆานะ เป็นของร้อน
 สัมผัสอาศัยฆานะ เป็นของร้อน
 ความรู้สึกอารมณ์นี้ เกิดขึ้นเพราะ
 ฆานสัมผัสเป็นปัจจัย แม้อันใด
 เป็นสุขก็ดี ทุกข์ก็ดี
 ไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่สุขก็ดี
 แม้อันนั้น ก็เป็นของร้อน
 ร้อนเพราะอะไร
 ร้อนเพราะไฟคือราคะ
 เพราะไฟคือโทสะ เพราะไฟคือ
 โมหะ
 ร้อนเพราะความเกิด
 เพราะความแก่และความตาย
 เพราะความโศก เพราะความร่ำไร
 ร่ำพัน
 เพราะความทุกข์ เพราะความ
 เสียใจ
 เพราะความคับแค้นใจ

อาทิตตุนฺติ วทามิ

ชีวหา อาทิตฺตา

รสา อาทิตฺตา

ชีวหาวิญญาณํ อาทิตฺตํ

ชีวหาสมุผลสุโล อาทิตฺโต

ยมฺปิํทํ ชิวหาสมุผลสุลปจฺจยา

อุปฺปชฺชติ เวทิตํ

สุขํ วา ทุกฺขํ วา

อทุกฺขมสุขํ วา

คฺมฺปิ อาทิตฺตํ

เกณ อาทิตฺตํ

อาทิตฺตํ รากฺกณินา

โทสฺกณินา โมหกฺกณินา

อาทิตฺตํ ชาตฺติยา

ชฺรามรณฺน

โลเกหิ ปรีเทเวหิ

ทุกฺขฺเขหิ โทมนสุเสหิ

เราจึงกล่าวว่าเป็นของร้อน

ชีวหา (คือสัน) เป็นของร้อน

รสทั้งหลาย เป็นของร้อน

วิญญาณอาศัยชีวหาเป็นของร้อน

สัมผัสอาศัยชีวหา เป็นของร้อน

ความรู้สึกอารมณ์นั้น เกิดขึ้น

เพราะชีวหาสัมผัสเป็นปัจจัย แม้

อันใด

เป็นสุขก็ดี ทุกข์ก็ดี

ไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่สุขก็ดี

เมื่อนั้น ก็เป็นของร้อน

ร้อนเพราะอะไร

ร้อนเพราะไฟคือราคะ

เพราะไฟคือโทสะ เพราะไฟคือ

โมหะ

ร้อนเพราะความเกิด

เพราะความแก่และความตาย

เพราะความโศก เพราะความรำไร

รำพัน

เพราะความทุกข์ เพราะความ

เสียใจ

อุปายาสหิ

อาทิตฺตุนฺติ วทามิ

กาโย อาทิตฺโต

โณฏฐพฺพา อาทิตฺตา

กายวิญฺญาณํ อาทิตฺตํ

กายสมฺมุสฺโส อาทิตฺโต

ยมุปีทํ กายสมฺมุสฺสปจฺจยา

อุปฺปชฺชติ เวทิตํ

สุขํ วา ทุกฺขํ วา

อทุกฺขมฺมุสฺสํ วา

ตมุปี อาทิตฺตํ

เกน อาทิตฺตํ

อาทิตฺตํ รากคฺคินา

โทสคฺคินา

โมหคฺคินา

อาทิตฺตํ ชาตฺติยา

ชรามรณฺน

โสเกหิ

ปริเทเวหิ

ทุกฺขเวหิ

เพราะความคับแค้นใจ

เราจึงกล่าวว่าเป็นของร้อน

กายเป็นของร้อน

โณฏฐัพพะ (คือสิ่งที่ถูกต้องทาง
กาย) เป็นของร้อน

วิญฺญาณอาคัยกาย เป็นของร้อน

สัมมุสฺสอาคัยกาย เป็นของร้อน

ความรู้สึกรวมณนั้นเกิดขึ้น เพราะ

กายสัมมุสฺสเป็นปัจจัย แม้อันใด

เป็นสุขก็ดี เป็นทุกข์ก็ดี

ไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่สุขก็ดี

แม้อันนั้น ก็เป็นของร้อน

ร้อนเพราะอะไร

ร้อนเพราะไฟคือราคะ

เพราะไฟคือโทสะ

เพราะไฟคือโมหะ

ร้อนเพราะความเกิด

เพราะความแก่และความตาย

เพราะความโสภ

เพราะความรำไรรำพัน

เพราะความทุกข์

ทุกุขหิ

โทมนสฺสเสหิ

อุปายาสเสหิ

อาทิตฺตุนฺติ วทามิ

เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว

สฺตฺวา อริยสวากุ

จกฺขุสฺมึปํ นิพฺพินฺนํ

รฺมฺเปสฺสํ นิพฺพินฺนํ

จกฺขุวิญฺญาณํเป นิพฺพินฺนํ

จกฺขุสมฺมผลสฺสํเป นิพฺพินฺนํ

ยมนํปํทํ จกฺขุสมฺมผลสฺสํปจฺจยา

อุปฺปชฺชติ เวทิตํ

สฺขํ วา ทุกฺขํ วา

อทุกฺขมสฺขํ วา

ตสฺมึปํ นิพฺพินฺนํ

โสตสฺมึปํ นิพฺพินฺนํ

สทฺทสฺสํเป นิพฺพินฺนํ

โสตวิญฺญาณํเป นิพฺพินฺนํ

เพราะความทุกข์

เพราะความเสียใจ

เพราะความคับแค้นใจ

เราจึงกล่าวว่าเป็นของร้อน

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อริยสาวกผู้
ได้สดับมาแล้ว เห็นอยู่อย่างนี้

ย่อมน้อมใจหมาย ทั้งในจักขุ

ย่อมน้อมใจหมาย ทั้งในรูปทั้งหลาย

ย่อมน้อมใจหมาย ทั้งในวิญญาณ

อาศัยจักขุ

ย่อมน้อมใจหมาย ทั้งในสัมผัสอาศัย

จักขุ

ความรู้สึกรวมทั้งนี้ เกิดขึ้นเพราะ

จักขุสัมผัสเป็นปัจจัย แม้อันใด

เป็นสุขก็ดี เป็นทุกข์ก็ดี

ไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่สุขก็ดี

ย่อมน้อมใจหมาย ทั้งในความรู้สึกรวมทั้งนี้

ย่อมน้อมใจหมาย ทั้งในโสตะ

ย่อมน้อมใจหมายทั้งในเสียงทั้งหลาย

ย่อมน้อมใจหมาย ทั้งในวิญญาณ

อาศัยโสตะ

โสตสมมุผลเสปี่ นิพพินุทติ

ย้อมเบือหน่าย ทั้งในสัมผัสอาศัย
โสตะ

ยมุปีทำ โสตสมมุผลสัจจยา

ความรู้สึกรวมณนี้ เกิดขึ้นเพราะ

อุปปชชติ เวทยิต์

โสตสัมผัสเป็นปัจจัย แม้อันใด

สุขัม วา ทุกุขัม วา

เป็นสุขก็ดี เป็นทุกข์ก็ดี

อทุกุขมสุขัม วา

ไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่สุขก็ดี

ตสมุปี นิพพินุทติ

ย้อมเบือหน่ายทั้งในความรู้สึกรวมณนี้

ฆานสมุปี นิพพินุทติ

ย้อมเบือหน่าย ทั้งในฆานะ

กนุเชสุปี นิพพินุทติ

ย้อมเบือหน่าย ทั้งในกลิ่นทั้งหลาย

ฆานวิญญาณเปี นิพพินุทติ

ย้อมเบือหน่าย ทั้งในวิญญาณ
อาศัยฆานะ

ฆานสมมุผลเสปี่ นิพพินุทติ

ย้อมเบือหน่าย ทั้งในสัมผัสอาศัย
ฆานะ

ยมุปีทำ ฆานสมมุผลสัจจยา

ความรู้สึกรวมณนี้ เกิดขึ้นเพราะ

อุปปชชติ เวทยิต์

ฆานะสัมผัสเป็นปัจจัย แม้อันใด

สุขัม วา ทุกุขัม วา

เป็นสุขก็ดี เป็นทุกข์ก็ดี

อทุกุขมสุขัม วา

ไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่สุขก็ดี

ตสมุปี นิพพินุทติ

ย้อมเบือหน่าย ทั้งในความรู้สึกรวมณนี้

ชิวหาเยปี นิพพินุทติ

ย้อมเบือหน่าย ทั้งในชีวหา

รสสุปี นิพพินุทติ

ย้อมเบือหน่าย ทั้งในรสทั้งหลาย

ชีวหาวิฤฒาณเปี นินุพินุทติ

ย้อมเปื้อน่าย ทั้งในวิญญาณ

อาศัยชีวหา

ชีวหาสมุผลุสเปี นินุพินุทติ

ย้อมเปื้อน่าย ทั้งในสัมผัสอาศัย

ชีวหา

ขมุปีทึ ชิวหาสมุผลุสปลุจยา

ความรู้สึกอารมณ์^๕ เกิดขึ้นเพราะ

อุปุชชติ เวทียิต์

ชีวหาสัมผัสเป็นปัจจุย แม้อันใด

สุขุ วา ทุกุขุ วา

เป็นสุขก็ดี เป็นทุกข์ก็ดี

อทุกุขมุสุขุ วา

ไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่สุขก็ดี

ตลุมปี นินุพินุทติ

ย้อมเปื้อน่าย ทั้งในความรู้สึกนั้น^๕

กายลุมปี นินุพินุทติ

ย้อมเปื้อน่าย ทั้งในกาย

โณฎุจพุเพสุปี นินุพินุทติ

ย้อมเปื้อน่าย ทั้งในโณฎุรุัพพะ

ทั้งหลาย

กายวิฤฒาณเปี นินุพินุทติ

ย้อมเปื้อน่าย ทั้งในวิญญาณ

อาศัยกาย

กายสมุผลุสเปี นินุพินุทติ

ย้อมเปื้อน่าย ทั้งในสัมผัสอาศัย

กาย

ขมุปีทึ กายสมุผลุสปลุจยา

ความรู้สึกอารมณ์^๕ เกิดขึ้นเพราะ

อุปุชชติ เวทียิต์

กายสัมผัสเป็นปัจจุย แม้อันใด

สุขุ วา ทุกุขุ วา

เป็นสุขก็ดี เป็นทุกข์ก็ดี

อทุกุขมุสุขุ วา

ไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่สุขก็ดี

ตลุมปี นินุพินุทติ

ย้อมเปื้อน่าย ทั้งในความรู้สึกนั้น^๕

มนสุมบี นินฺหุพินฺหติ

ย่อมเบือนหน้า หึงในมณะ

ธมฺเมสุบี นินฺหุพินฺหติ

ย่อมเบือนหน้า หึงในธรรมหึง

หลาย

มโนวิญญาณบี นินฺหุพินฺหติ

ย่อมเบือนหน้า หึงในวิญญาณ

อาศัยมณะ

มโนสมฺมุสฺสบี นินฺหุพินฺหติ

ย่อมเบือนหน้า หึงในสัมผัสอาศัย

มณะ

ยมฺบีทํ มโนสมฺมุสฺสปจฺจยา

ความรู้สึกอารมณ์นั้น เกิดขึ้นเพราะ

อุปฺปชฺชติ เวทิตํ

มโนสัมผัสเป็นปัจจัย แม้อันใด

สุขํ वा ทุกขํ वा

เป็นสุขก็ดี เป็นทุกข์ก็ดี

อทุกฺขมฺสุขํ वा

ไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่สุขก็ดี

ตสฺมึบี นินฺหุพินฺหติ

ย่อมเบือนหน้า หึงในความรู้สึกนั้น

นินฺหุพินฺหํ วิรชฺชติ

เมื่อเบือนหน้า ย่อมคลายติด

วिरากา วิมฺจุจติ

เพราะคลายติด จิตก็พ้น

วิมุตฺตสฺมึ

เมื่อจิตพ้น

วิมุตฺตมิตฺติ ญาณํ โหติ

ก็มีญาณรู้ว่าพ้นแล้ว

จึณา ชาติ วุสิตํ พุรฺหมจฺริยํ

อริยสาวกนั้น ย่อมทราบชัดว่า

กตํ กรณียํ นาปรํ อิตฺถตฺตยาชาติ

ชาติสิ้นแล้ว พรหมจรรย์ได้อยู่

ปชานาตีติ

จบแล้ว กิจที่ควรทำได้ทำเสร็จ

แล้ว กิจอื่นอีกเพื่อความเป็น

อย่างนมได้มี

อิทมโวจ ภควา

พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสธรรม-
ปริยายอันนี้แล้ว

อตุตมณา เต ภิกขุ

พระภิกษุเหล่านั้น ก็มีใจยินดี

ภควโต ภาสิตํ อภินนุหุ

เพตินภษิตของพระผู้มีพระภาคเจ้า

อิมสุมิถุจ ปน เวชยากรณสมิ

ก็แลเมื่อเวชยากรณอันนี้ อันพระผู้

ภยฺยมาเน

มีพระภาคเจ้าตรัสอยู่

ตสฺส ภิกขุสฺสทสฺสสุ อานุปาทย

จิตของพระภิกษุพันรูปนั้น ก็พ้น

อาสเวหิ จิตฺตานิ วิมุจฺจิสฺสูติ.

จากอาสวะทั้งหลาย ไม่ถือมั่นด้วย

อุปาทานแล.

จบ อาทิตตปริยายสูตร